

HOMMAGE AAN VIJFTIGERS

door INGRID HOOGERVORST

De Telegraaf
16-6-2000

Het is alweer vijftig jaar geleden dat de experimentele beweging van dichters, bekend als 'Vijftigers', steen des aanstoots was van het brave Nederland-in-opbouw. Geen gesloten groep, geen club met een vastgelegd programma, maar een samenklontering van creatieve geesten, die vochten tegen onechtheid in de vaderlandse poëzie en het gezapige, naoorlogse leven en daarin elkaar herkenden. Een avant-garde beweging, ooit door de dichter Bertus Aafjes omschreven als 'de SS'ers van de Nederlandse literatuur', een foute inschatting van het toenmalige artistieke klimaat die hem zijn verdere leven is nagedragen.

Ter ere van een halve eeuw 'vijftigers', te weten Remco Campert, Jan Elburg, Gerrit Kouwenaar, Lucebert en Bert Schierbeek, komt uitgeverij De Bezige Bij deze maand met drie fraaie uitgaven. De eerste is de mooiste: een facsimile-uitgave van zeven afleveringen van 'Braak', het tijdschrift dat Remco Campert en Rudy Kousbroek in 1950 oprichtten. In een uitgebreide inleiding gaat Hans Renders (biograaf van Jan Hanlo) uitgebreid in op de betekenis van het blad voor het literaire en culturele klimaat in Nederland.

De eerste dichtregels van de piepjonge Campert luiden: 'Dichten is liegen op hoger plan/van een musee en zwaluw maken/en als het even lijden kan/nonchalant de kosmos raken'. Na drie nummers werd de redactie van Braak uitgebreid met Schierbeek en Lucebert. Het jubileumboek is een waardevolle uitgave met veel foto's uit die tijd en de oorspronkelijke teksten inclusief doorhalingen, schetsen, krassen en uitroepen, bijzondere omslagillustraties, plus redactionele aantekeningen vol spelfouten.

Het tweede boek is een heruitgave van de bloemlezing 'vijf 5-tigers' uit 1950 met een inleiding van Gerrit Kouwenaar en nawoord van Hans Renders. Bij het boek zit een cd waarop de gedichten uit de

ze bloemlezing door de vijf dichters zelf worden voordragen. De poëzie van vijftig jaar geleden teruglezend is het opvallend hoe zeer Camperts vrolijk, anarchistische gedichten nog aansluiten bij de tijdgeest van nu: 'Het was in het jaar van de staking/De stad lag als een blootgewoelde zieke/In het landschap/Koortsdromen van vogels waren al eerder/Naar het zuiden gevlogen/Nu sloegen de straten uit van mensen/Ze hadden honger en meer: ze hadden genoeg/Van oorlog/Hun leiders zwaaiden leuzen en wij/Wij bedreven liefde aan elkaar'. De slecht toegankelijke poëzie van Lucebert bevestigt alle vooroordelen over dat poëzie zo moeilijk is.

■ De Vijftigers bij elkaar in oktober 1952. Gerrit Kouwenaar, Simon Vinkenoog, Remco Campert, Jan Elburg, Bert Schierbeek en Hugo Claus (vlnr.). Foto uit 'Braak'. FOTO: AD WINDIG

De derde speciale uitgave is 'Bert en het beeld', een hommage aan de pionier van het experimentele proza Bert Schierbeek (1918-1996). Een mooi vormgegeven tekst-fotoboek voor de liefhebber van Schierbeeks werk samengesteld door Karin Evers. Ze laat vrienden-kunstenaars aan het woord met wie Schierbeek

vaak samenwerkte en voor wie zijn poëzie grote inspiratiebron vormde.

Schierbeeks huis in de Amsterdamse Van Eeghenstraat was ontmoetingspunt voor de avant-gardisten, Campert woonde er een poosje en Cobra-schilder Jan Sierhuis er. Lucebert logeerde er. Schierbeek kon voor iemand die met taal bezig was bijzonder goed kijken vonden zijn schilderende vrienden. „Je hoorde hem kijken”, zegt Jef Diederer en volgens Leo Schatz behoorde hij tot de weinige schrijvers die beeldende kunst werkelijk snapt. Het blijft jammer dat deze inspirerende man nooit de P.C.Hooftprijs heeft mogen ontvangen.

De Bezige Bij: Hans Renders, Braak. Een kleine mooie revolutie tussen Cobra en Atonaal, f 59,90. 427 blz./ Vijf 5-tigers vijftig jaar. Met een inleiding van Gerrit Kouwenaar en een nawoord van Hans Renders, f 49,90. 95 blz./ Karin Evers, Bert en het beeld, f 45. 192 blz.

KUNST KORT

MUSEUMNACHT — Op de langste dag (21 juni) wordt in Utrecht de eerste Nederlandse museumnacht gehouden.

Tijdens de midzomernacht zijn tussen zonsondergang en zonsopgang alle musea in de Domstad (o.a. het Centraal Museum, Het Catharijneconvent, Van Speelklok tot Pierement, Sterrenwacht Sonnenborgh en het Spoorwegmuseum) geopend. In Berlijn wordt al enkele jaren met groot succes een soortgelijk evenement georganiseerd.

CLEVERINGA — De Haagse kunstverzamelaar Piet Cleveringa (82) schenkt dertien schilderijen, tekeningen en beelden uit zijn collectie moderne kunst aan de Leidse Lakenhal. Het museum krijgt onder meer olieverfschilderijen van Han Schuil, keramiek van David van de Kop, een modeltekening van Charlotte van Palandt en een doek van Wim de Haan. Cleveringa schonk al een belangrijke collectie boeken, grafiek en zijn toneelarchief aan de Leidse universiteit.